

Arbeids- og sosialkomiteen
Stortinget
Postboks 1700 sentrum
0026 Oslo

Dato
25.10.2021

Høringsnotat statsbudsjettet 2022 – Arbeids og sosialkomiteen

Mental Helse takker for muligheten til å komme med innspill til arbeids- og sosialkomiteens videre arbeid med statsbudsjettet 2022.

Bakgrunn

Personer med psykiske helseutfordringer utgjør stadig større andel av mottakere av arbeidsavklaringspenger og andelen har vokst over tid. I 2020 var det 124 530 AAP mottakere hvorav personer med psykiske helseutfordringer utgjorde nesten 45%. Mental Helse er bekymret over at andelen unge uføre øker og av disse er nesten 70 prosent på AAP med bakgrunn i psykiske helseutfordringer.

I følge arbeids- og sosialdepartementet er de største helseutfordringene blant norske yrkesaktive, både når det gjelder omfang og kostnader i form av redusert helse, sykefravær og uførhet er lettere psykiske helseutfordringer som angst og depresjon. Nav rapporterer at 1 av 5 sykefravær skyldes psykiske helseutfordringer, men de melder at denne andelen har økt betraktelig det siste året. WHO spår at unge med psykiske helseutfordringer vil stå for den største sykdomsbyrden i årene fremover og at mange av disse kan risikere å bli uføre. Psykiske helseutfordringer kan føre til økt dødelighet og forkortet levealder med inntil 20 år og det må gjøres aktive grep for å snu utviklingen. Mental Helse mener derfor at det gjøres for lite for å forebygge mot psykisk sykefravær og psykisk uførhet i statsbudsjettet.

Kap 634 post 01 og 77 og kap 2655

Mental Helse er svært positive til at det foreslås å justere opp antall VTA-plasser opp til 12.000 i løpet av neste budsjettperiode. Dette er et godt tiltak og kan bidra til at de som er i fare for å bli varig uføre og får mulighet til å bli i jobb med tilrettelagt arbeid. Det er også positivt at det foreslås å videreføre tiltak som IPS og IPS-ung. Det foreslås en bevilgning på nesten 10 milliarder kroner i arbeidsmarkedstiltak. Til sammenligning er det budsjettet med over det tidobbelte i uførhet.

Mental Helse mener at det gjøres satses for lite for å forebygge mot psykiske uhelse og at tiltakene for å tilrettelegge arbeid for personer med psykiske helseutfordringer og uførhet ikke er gode nok og at de ikke tilbys alle. Det har over lenger tid vært forsøkt med tiltak for å hjelpe denne gruppen ut i arbeid uten at det har gitt tydelige resultater. Og de økonomiske og psykiske påkjenningene fortsetter å vokse. Det anslås at psykiske helseutfordringer koster det norske samfunnet over 70 milliarder i året. Samtidig er psykisk helse et område hvor det er stor gevinst om man arbeider forebyggende. Dette gjelder særlig i arbeidsrelaterte spørsmål og i tilrettelegging for den enkelte.

Mental Helse mener at det må vesentlig styrkes i tiltak som skal forhindre at personer blir sykemeldt eller uføre grunnet psykiske helseutfordringer og at det styrkes i innsats for å hjelpe mange av de som allerede er syke og/eller uføre tilbake i arbeid. Det må tilsettes flere jobbspesialister til hjelp for pasienter i spesialist- og kommunehelsetjenesten. Samhandling mellom tjenestene må styrkes for brukeren så det er mulig å få behandling samtidig som man forsøker seg på å stå i arbeid. Mental Helse etterlyser en forpliktende satsing på området.

Økonomisk sosialhjelp

Økonomisk sosialhjelp er en midlertidig økonomisk støtte, som skal betale nødvendige utgifter til å leve og bo. I løpet av 2020 mottok i alt 124 400 personer økonomisk sosialhjelp. Nesten halvparten av mottakere hadde stønad i seks måneder eller mer i 2020, mens 24% av mottakerne mottok stønad i ti til tolv måneder. Dette viser at mange er avhengige av denne ordningen og det er et problem at en midlertidig ordning blir langvarig. Det skaper stor usikkerhet for de personene det gjelder, og er en psykisk påkjenning. Disse må tilbys mer permanente ordninger når det har gått mer enn to måneder med sosialhjelp.

Mental Helse mener at sosialhjelpsordningen bare skal ytes som et supplement og i ekstraordinære situasjoner. Ingen skal leve på sosialhjelp mer enn to måneder.

Med vennlig hilsen

Jill Arild
Landsleder

Linda Berg-Heggelund
Generalsekretær